

Maskita, pärast balli

Ei mäleta, ei teagi nime-
tada, millal viimati eesti
sopran nii noorelt oope-
rilaval debüteeris nagu Tiiu
Reinau 23. detsembril Verdi
«Maskiballi» teisel esietendu-
sel. Debüteerinud on mitmed-
ki, aga mitte nii suures rollis,
juhtpartiis. See oli päris oota-
matu üllatus. Et sootuks tead-
mata-tundmata, alles üliõpi-
lasseisuses inimene pidas lõpu-
ni vastu, üldse kandis välja
suure ja raske ooperi, mis vää-
rib õigupoolest vaid staare.

Tiiu Reinau: «Päris ametli-
kult mind partiile ei määra-
tud. Ma ainult õpin, ei tööta
ju teatris. Mulle oli antud
vaid õigus osa õppida. Ei jul-
genud lootagi niipea etendust
saada. Mõtlesin, et ehk aasta-
poolteise pärast, et diplomi-
tööks antakse. Aga kui selgus,
et Helvi Raamat ei saa eten-
dust teha, lubatigi mulle see
teine esietendus.

Et minus üldse üht võima-
likku Ameliat nähti, oli oota-
matu. «Estonia» majas polnud
ma häält teinud kordagi, pol-
nud peadirigent Eri Klasile et-
te laulnud. Ei mäleta, et «Mas-
kiballi» lavastaja oleks mind
rohkem kuulnud kui III kur-
suse eriala-lõpueksamil. Laul-
sin siis samuti Verdit, Leonora
aariat «Saatuse jõust». Või-
b-olla hakkas Hendrik Krumm
seal minusse uskuma.

Kahtlesin ka ise, kas pole
Amelia minu jaoks veel liiga
raske. Eri Klas vastas: «Mil-
leks oodata? Kui jääd kauaks
ootama, lähedki varsti pärast
ootamist pensile.»

Kurb, aga tõsi. Naisinimeste-
ga võib ooperiteatris tõepoo-
lest nii juhtuda. Kalletega siia
või sinna, aga sopranite lava-
ea ülemise piiri seab loodus.
Alguse hilinemise tingib ühelt
poolt pikk õpinguaeg, ja laul-
mist õppima meil 17-aastastest
nooremaid üldjuhul ei võeta.
Ometi vallutas kunagi ooperi-
lavad kas või 16-aastane Ade-
lina Patti, kontraalt Maria
Malibran aga jõudis 28-aasta-
selt juba surra. Tihti viibib al-
gus lihtsalt olude tõttu või ju-
huse puudumise tõttu. Kui
vastava hääleliigi tugevaid
esindajaid on teatris niigi.
Praegusel juhul on tegelikult
ka — Amelia partiid jagavad
teenekad teenelised kunstni-

● Tallinna Riikliku Konservatooriumi IV kursuse üliõpilane
TIIU REINAU.

FAIVI KLJUTŠIKU foto

kud Mare Jõgeva ja Helvi
Raamat. Aga alati ei leidu ju
säärast lavastajakavatsusega
Hendrik Krummi, kes üliõpi-
lase kursuseeksamil meelde
jätab.

Tiiu Reinau: «Väga tähtis
on veel see, et õpetus oleks
algusest peale õige. Et aastad
ei läheks õppeprotsessis kadu-
ma, et ei peaks hakkama poole
aja pealt ümber õppima.

Minul enesel kurtmiseks
palju põhjust ei ole, ehkki tea-
tud ajahetkel otsustasin mina-
gi minna konservatooriumis

uue õpetaja juurde. Rääkisime
esimese pedagoogiga asja ra-
hulikult läbi.

Ivo Kuuse kool sobib mulle.
See kaine mõtlemine annab
stabiilsuse. Olen emotsionaal-
ne natuur, eeskätt tunnetest
sõltuv. Varem sõltus neist ka
mu laulmine — mõni asi võis
õnnestuda väga hästi, päev
hiljem aga ei suutnud ma en-
daga midagi peale hakata. Ma
ei osanud analüüsida, ei and-
nud endale aru, kuidas laulan.

See mõjub võib-olla imeli-
kult, aga juba ammu, kui Ivo

Kuusk veel ei
konservatooriumis
teda üldse ei tund
et pean tema juu
Nägin seda unes:
lavale laulma m
tundmatut etendu
nud ma teksti eg
Kuusk aitas mind
sõnad ette, ja muu
kui iseenesest.

Tema laulmine
le. Oma ratsionaal
se juures laulab
damlikult. Mõistus
se tundeid, pigen
neid.

Laval lööb erit
inimene ise tegeli
Lauljale on täht
litseda vahendeid,
kule mõjuvad. I
oma meelest suur
liku žesti, aga s
see tühja nokitsen
ja ise tunneb ja
elab läbi, aga ku
gavad, ja vastupid
kogenud. Naerda
inimesed nutaksid
suur kunst, mida
ta. Tõelised pisar
laval midagi.»

Konservatoorium
nud teatrikogemus
vaid katkend Mo
Giovannist», ja k
kogemus tuli Rak
teatristuudios, kui
vere trepiteater.
laulis alt garde
mina alles noor ve
miosa, mis kajas ü
Nii laulis ta es
suurema rahva
Trass öelnud tal
olevat ja et ta võ
se peale jääda.

Keskkoolliaja
piaadil 1978. aasta
tud temast välja.
likust voorust eda
tud. Temast ei rää
ei head ega halba
kui polnudki. Om
juhendanud meie
tipplaulja Tooni K
teadja inimene, ja
tis konservatoorium
väga õppinud inim
de kolme lauluga,
sest olümpiaadil
võeti ta üliõpilase
Tooni Krooniga, ke
la-Järvel, olid s
G. Otsa nimelise r
lauluosakonda. A

Kuusk veel ei õpetanudki konservatooriumis ja kui ma teda üldse ei tundnud, teadsin, et pean tema juurde minema. Nägin seda unes; mind lükati lavale laulma mulle täiesti tundmatut etendust, ei teadnud ma teksti ega viisi. Ivo Kuusk aitas mind välja, ütles sõnad ette, ja muusika tuli siis kui iseenesest.

Tema laulmine meeldib mulle. Oma ratsionaalse mõtlemise juures laulab ta väga südamlikult. Mõistus ei kammitse tundeid, pigem vallandab neid.

Laval lööb eriti välja, mis inimene ise tegelikult on.

Lauljale on tähtis osata valitseda vahendeid, mis publikule mõjuvad. Laulja teeb oma meelest suure väljendusliku žesti, aga saali paistab see tühja nokitsemisena. Laulja ise tunneb ja kannatab ja elab läbi, aga kuulajad muigavad, ja vastupidi; olen seda kogenud. Naerda laval nii, et inimesed nutaksid, see oleks suur kunst, mida tahaks suuta. Tõelised pisarad ei maksa laval midagi.»

Konservatoorium oli andnud teatrikogemust vähe. Seni vaid katkend Mozarti «Don Giovannist», ja kõik. Esimene kogemus tuli Rakvere Teatris, teatristuudios, kui avati Rakvere trepiteater. Tiiu Reinau laulis alt garderoobist «Kui mina alles noor veel olin» salmiosa, mis kajus ülevalt vastu. Nii laulis ta esimest korda suurema rahva ees. Raivo Trass öelnud tal ilusa hääle olevat ja et ta võiks laulmise peale jääda.

Keskkoolliaja õpilaselümpiaadil 1978. aastal aga ei tehtud temast välja. Piirkondlikust voorust edasi ei saadatud. Temast ei räägitud üldse, ei head ega halba. Teda justkui polnudki. Ometi oli teda juhendanud meie endisaegne tipplaulja Tooni Kroon, väga teadja inimene, ja žüürid juhtis konservatooriumi õppejõud, väga õppinud inimene. Ja nende kolme lauluga, mille esitusest olümpiaadil ei peetud, võeti ta üliõpilaseks. Nemat Tooni Krooniga, kes elab Kohtla-Järvel, olid sihtinud küll G. Otsa nimelise muusikakooli lauluosakonda. Aga Kiviõli

tüdruk, nagu ta oli, pealinna ei tundnud, oli korraga kõpsti Suvorovi puiestee majas, kus teatati, et siin on kõrgkool. Kui juba sassi läks, mis siis ikka, mõtles ta, võib ka kõrgkooli.

Kõige enne laulis ta siiski kodus. Lapsest peale, koos emaga — tema esimest häält, ema alti. Vanu laule, mis ema teadis. Kõige ilusam laul olnud «Ööbiku surm».

Tooni Krooni juurde esimest professionaalset juhust saama soovitas Kiviõli keskkooli muusikaõpetaja Eino Nurk.

Koolikooris peeti teda kaua II aldiks, alles lõpus avastati ta sopranivõimekus. Eesti Raadio segakoori liikmena kuulus ta I soprani rühma, aga kui II soprani rühm nõrgemaks jäi, viidi sinna üle. Pärast kaht aastat tuli ta koorist ära, sest ajaga läks kiireks ja koorilaulmine siiski silub solistitambri isikupära. Aga too hääle oletatav ulatus — II aldists kõrgele välja — töötab dramaatilisele sopranile ilusat tulevikku.

Tiiu Reinau: «Alles «Maskiballiga» sain aru, mis üldse tähendab ooperilaulja töö. Konservatooriumis on kõik siiski leebem, kõige jaoks on rohkem aega. Teatris jääb vaid kaks võimalust — sa oled kas täie eest või pole sind kellelegi vaja.

Ei saa öelda, et mul oluks ülemäära kerge. Muude koolitööde kõrval valmistusin erialaarvestusteks. Need tähendasid Verdi kõrval ka vana klassikalist aariat, Eduard Oja ja Glinka romansse ning *a capella* rahvalaulu. Suured lauljad muidugi suudavad seada oma hääleparaati õhtust õhtusse ümber nii erinevatele stiilidele, aga algajal pole need refleksid veel välja kujunenud. Peaproove Ameliaga oleksid teised stiilid seganud, esietenduseni püüdsin püsida Verdi lainel.

Kartsin oma esimest suurt publikut, aga kui lavale tulim, olin rahulik. Et ma kohe esimese etteastega häälele ja olekule õiget hoogu sisse ei saa, teadsin ette. II pildis on Amelial vähe laulda. Mulle üldse ei meeldi, kui on vähe laulda ja peab kohe lavalt ära minema. Ma ei oska veel end nii

järsku ja kiiresti õigesse seisundisse viia. Aga tertseti lõpu poole juba tundsin end täiesti kindlalt, teises vaatuses ka ja kolmanda vaatuse algamist ei läbenud enam ära oodata. Pärast lõppu tundsin, et laulaks veel terve ooperi otsa, teeks uuesti ja paremini, hää polnud üldse väsinud.

See partii ja lavastus olid mul selged. Olin teinud palju tööd. Kui «Estonia» Moskvas oli, õppisin koos kontsertmeister Jaanus Juuliga. Palju aitas mind mu konservatooriumi kontsertmeister ja kammerlauluõpetaja Olga Belova, kes kuulas-õppis ise «Maskiballi» mitmeid plaadivariante ja tegi minuga proove, et saaksin asjast õigesti aru. Lavakuju loomisel suunas mind mõjukalt lavastaja assistent Tiit Tralla. Ja peaproove sain ma palju rohkem, kui neid tavaliselt noortele võimaldatakse. Tänu Ivo Kuuse koolile oskasin oma jõudu jaotada, et seda lõpuni jätkuks.

Tundsin esietendusel, et orkestriga laulda on hea. Esimest proovi orkestriga algul kartsin, aga õnneks sattus just selles proovis René'd laulma Tiit Kuusik. Temas on nii palju kindlust, ta on osas nii sees, et paratamatult unustad sinagi, et sind arvustab koor ja jälgivad vanamad kolleegid, ja mängid Kuusikule hasartselt vastu. Tema kõrval tunned end kindlalt, uskusin end vapraks võrdset teistega.

Esietendus oli mulle kui pilvedel lend, kui unenägu. Lõpus, kui õnnitleti ja kingiti lilili, ei olnud mul mingit tunnet.

Heameel on sellest, et ma oma õpetajale häbi ei teinud. Tema kandis ju kahekordset vastutust — enda Gustav III pärast ja õpilase pärast.»

Eksamisessioon kestab. Kolmapäeval üteldakse üles itaalia keelt.

23. detsembri «Maskiball» on seni Tiiu Reinau ainuke etendus. «Maskiballi»-aegadele langevadki ta esimesed häälitused, muidugi erinevail tasandil. Aastal 1961, mil «Estonias» viimati (teist korda) lavastati «Maskiballi», ohkas ta esimest korda.